

Oddajemy w Wasze ręce artykuł, w zawarliśmy podstawowe informacje niezbędne do zrozumienia podejścia do zabawy w procesie uczenia się, jakie przyświeca nam podczas pracy z Waszymi dziećmi. Świadomość i rozumienie mechanizmów uczenia się poprzez zabawę pozwoli Wam nie tylko zrozumieć przedszkolny świat dziecka, ale też stać się częścią tego świata. Pomoże Wam również dostrzec ogromną wartość zabawy i odkryć jej rolę w prawidłowym rozwoju Waszych dzieci i tworzeniu fundamentów dalszej edukacji. Artykuł ten stanowi także odpowiedź na Wasze niepokoje, pytania, refleksje dotyczące metodyki pracy przedszkola.

Podstawy myślenia o zabawie

Wyobraźcie sobie przez chwilę, co widzicie, gdy słyszycie hasło "uczące się dzieci". A teraz pomyślcie o obrazie, jaki pojawia się w Waszej wyobraźni, gdy słyszycie "bawiące się dzieci". Czy te dwa obrazy są różne, czy może całkiem podobne? Czy uczące się dzieci to dla Was takie, które biorą udział w zajęciach czy takie, które są pochłonięte zabawą? Zachęcamy Was do refleksji nad tym, jak zabawa i uczenie się przeplatają się w życiu dziecka, a także nad tym dlaczego tak kluczowe dla jego rozwoju jest widzenie ich jako jedności.

W dzisiejszym świecie, który często wymaga od dzieci osiągnięcia coraz to wyższych standardów edukacyjnych, zapominamy o tym, jak kluczową rolę w ich rozwoju pełni zabawa. Wielu rodziców może postrzegać zabawę jako coś dodatkowego, uzupełnienie procesu uczenia się. W rzeczywistości jednak, zabawa nie tylko wspomaga rozwój, ale stanowi jego podstawę. Jak zauważa Kay Redfield Jamison, amerykańska psycholożka kliniczna, „dzieci potrzebują swobody i czasu na zabawę. Zabawa nie jest luksusem; czas spędzony na zabawie nie jest czasem, który można lepiej wykorzystać na bardziej formalne zajęcia edukacyjne. Zabawa jest niezbędna. Jest to rzecz, o której zbyt często zapominają wymagający rodzice”. Podczas kiedy dorośli często myślą o zabawie jako odpoczynku, uldze od poważnej nauki, jest ona w rzeczywistości podstawą procesu uczenia się i rozwoju - jest, jak mówiła Maria Montessori, pionierka edukacji małego dziecka, pracą dziecka. W czasie jednego z wrześniowych warsztatów z rodzicami rozmawialiśmy o tym, jak znaczące jest to, że potrzeba było użyć tak „dorosłego/poważnego” słowa - praca - żeby oddać (po)wagę zabawy.

Ważne jest, aby zrozumieć, że zabawa ma także głębszy wymiar psychologiczny. Erik H. Erikson, psycholog rozwojowy, zauważył, że „bawiący się dorośli wkracza w inną rzeczywistość; bawiące się dziecko idzie naprzód w nowe etapy osiągania biegłości”. Dzieci uczą się poprzez działanie i próbowanie nowych rzeczy, rozwijając w ten sposób umiejętności i zdobywając biegłość w różnych dziedzinach życia. Bawiąc się, dzieci odkrywają i eksperymentują w swoim własnym tempie, rozwijają samodzielność, ciekawość świata i zdolność krytycznego myślenia. W zabawie uczą się współpracy z rówieśnikami, rozwijają empatię, komunikację, a także uczą się radzić sobie z emocjami. Podczas zabawy uczą się wyrażania siebie, swoich potrzeb i uczuć, co jest kluczowe dla ich zdrowia psychicznego.

Wielu badaczy podkreśla, że swobodna zabawa jest nie tylko czymś pożądanym, ale wręcz koniecznym dla prawidłowego rozwoju. Peter Gray, psycholog specjalizujący się w rozwoju dzieci, zauważył i potwierdził badaniami, że ograniczanie czasu na zabawę lub zastępowanie jej bardziej formalnymi zajęciami edukacyjnymi może prowadzić do stagnacji w rozwoju emocjonalnym i intelektualnym dziecka.

Przestrzeń uczenia się w przedszkolu Open Future

W związku z tym w naszym przedszkolu wprowadzamy stopniowe zmiany w podejściu do procesu uczenia się, a tym samym zabawy, kierując się obserwacjami oraz wiedzą zaczerpniętą zarówno z najnowszych wskazań realizowanych przez nas programu IB PYP, jak i z dynamicznie rozwijającej się psychologii rozwoju dziecka.

Wspieranie zabawy nie wymaga skomplikowanych narzędzi czy drogich zabawek. Najważniejsze jest stworzenie przestrzeni, gdzie dziecko może bawić się bez presji i ograniczeń w dostępie do materiałów. Dobrze jest pamiętać, że zabawa ma wiele form – może to być zabawa ruchowa, twórcza, zabawy w grupie czy też samodzielne eksperymentowanie. Skupiamy się na tworzeniu podzielonych przestrzeni, które umożliwiają dzieciom większe skupienie oraz wprowadzamy kąciki tematyczne, które zachęcają do eksploracji różnych obszarów wiedzy i rozwijania różnych umiejętności. W salach będziemy starali się wydzielać między innymi:

- Kącik konstrukcyjny – do budowania i rozwijania zdolności przestrzennych
- Kącik pisarski – sprzyjający rozwijaniu zainteresowania opowiadaniem historii i kreśleniem znaków/pisaniem
- Kącik czytelniczy
- Kącik matematyczny
- Kącik „małe światy” – pozwalający na tworzenie scenek z życia, rozwijanie wyobraźni z wykorzystaniem miniatuerek zwierząt, ludzi i różnorodnych materiałów otwartych
- Kącik odgrywania ról – wspierający zabawy w role i rozwijanie umiejętności społecznych.
- Kącik kreatywny – do malowania, rysowania i wszelkich eksploracji artystycznych.

Oprócz tego, będziemy pracować z dziećmi oferując im tzw. zaproszenia, nazywane również stacjami. Nauczyciele będą przygotowywać dla dzieci materiały, pomoce i zasoby, a następnie zapraszać je do zabawy indywidualnej lub w małych grupach. Dzięki temu każde dziecko będzie mogło odkrywać świat na swój sposób, w tempie dostosowanym do jego potrzeb, rozwijając swoje zainteresowania i umiejętności w atmosferze wsparcia i swobody.

Materiały otwarte

Aby wspierać różnorodność zabawy, wprowadzimy również nowe materiały, które umożliwią dzieciom swobodną i twórczą zabawę. W naszych salach pojawiać będzie się coraz więcej materiałów otwartych (loose parts), które są doskonałym narzędziem do wspierania kreatywności i wyobraźni dzieci. Materiały te to różnorodne przedmioty, które dzieci mogą dowolnie łączyć, przekształcać i wykorzystywać w zabawie; takie, które nie mają tylko jednego konkretnego przeznaczenia. Manipulowanie różnorodnymi przedmiotami wspiera rozwój umiejętności manualnych i koordynacji ruchowej. Dzięki materiałom otwartym dzieci tworzą i testują hipotezy, a także rozwijają umiejętności matematyczne. Materiały otwarte stanowią też wspaniałe narzędzie do tworzenia i opowiadania historii, nadawania znaczeń i rozwijania słownictwa. Zachęcamy rodziców do wspierania nas w zbieraniu materiałów otwartych, które można wykorzystać w naszych salach. Przejrzyjcie swoje domy, strychy i piwnice – możecie znaleźć wiele ciekawych przedmiotów, które wzbogacą nasze przestrzenie.

Poniżej zamieszczamy listę zasobów, które będą dla nas szczególnie cenne:

- *Zasoby naturalne*: piasek, ziemia, woda, kawałki drewna, szyszki, muszle, kamyki, kamienie, kwiaty, kora, pióra, patyki, liście, nasiona, itp.
- *Materiały z recyklingu*: rolki po papierze toaletowym i ręcznikach papierowych, papier, zakrętki, pokrywki, pianki, karton, pojemniki, kartony po jajkach, folia, folia bąbelkowa, czasopisma, itp.
- *Drobne przedmioty i inne materiały*: guziki, sznurki, wełna, wstążki, zepsuta biżuteria, płyty CD, plastikowe lusterka, ozdoby, kawałki tkanin, śruby, wkręty, itp.

Dzięki tym zmianom chcemy nie tylko wzbogacić doświadczenia dzieci, ale także wspierać ich rozwój w sposób zgodny z najlepszymi praktykami edukacyjnymi i aktualną wiedzą w zakresie rozwoju dziecka. Wszystkie te zmiany będziemy wprowadzać stopniowo w ciągłej obserwacji dzieci.

Rola dorosłych w zabawie dzieci

W kontekście zabawy dzieci, dorosłym przypada kluczowa rola, która obejmuje różnorodne zadania. Nauczyciel przestaje być osobą, która wyłącznie naucza, prowadzi zajęcia i dba o bezpieczeństwo. Nauczyciel bada, poznaje, uczy się i obserwuje poznając coraz dokładniej dzieci, ich zainteresowania i potrzeby. Obserwowanie ich działań pozwala zrozumieć, jakie aspekty zabawy są dla nich najbardziej angażujące oraz jak rozwijają się ich umiejętności. Nauczyciel wspiera dzieci swoją obecnością w zabawie, dając im poczucie bezpieczeństwa i zachęcając do eksplorowania nowych pomysłów. Prowokuje i stwarza warunki poprzez tworzenie odpowiedniego środowiska i przygotowywanie różnorodnych materiałów, które będą inspirować dzieci do kreatywności i odkrywania nowych możliwości. Przez cały czas nauczyciel obserwuje dzieci i dokumentuje zabawę, a tym samym śledzi rozwój dzieci. Dokumentacja może przybierać różne formy – od zdjęć i filmów poprzez zapisane słowa dzieci po zanotowane obserwacje. Dzięki nim możemy lepiej zrozumieć sposób myślenia dzieci i lepiej planować nasze kąciki i zaproszenia.

Rola rodziców

Chcielibyśmy zwrócić się do Was z prośbą o zaufanie w tym wyjątkowym procesie, jakim jest uczenie się i rozwój Waszych dzieci w przedszkolu. Wiemy, że każdemu rodzicowi zależy na tym, by jego dziecko jak najlepiej się rozwijało, uczyło nowych rzeczy i każdego dnia zdobywało nowe doświadczenia. Czasami jednak proces ten nie wygląda tak, jakbyśmy się tego spodziewali – i właśnie dlatego chcielibyśmy podkreślić, jak ważne jest zaufanie do procesu, który dzieje się poprzez zabawę i odkrywanie świata. Przypomnijcie sobie prośbę Wasze wyobrażenia zabawy i uczenia się z początku naszego tekstu.

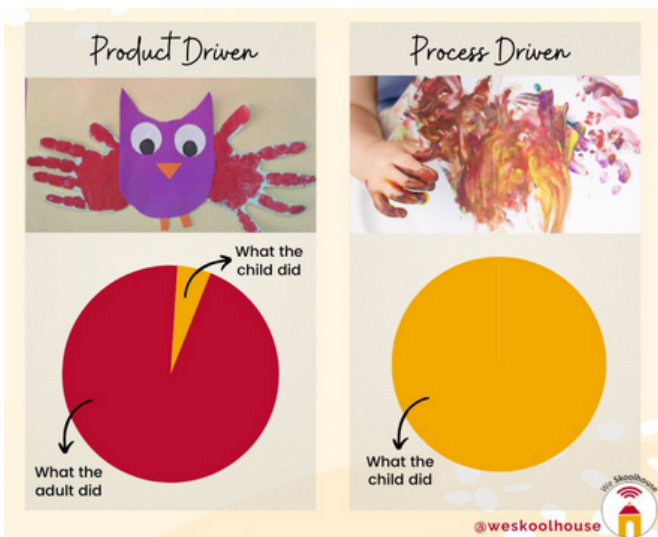
Zdarza się, że dzieci wracają do domu z plamami na ubraniach – od farb, gliny, trawy czy jedzenia. Chcielibyśmy Was zapewnić, że każda taka plama oznacza coś zupełnie innego niż chwilową nieuwagę. Każda plama to znak, że Wasze dziecko odkrywa świat, uczy się poprzez doświadczanie i eksperymentowanie. Warto pamiętać, że to właśnie te aktywności – malowanie, lepienie, mieszanie mikstur czy bieganie po trawie – są kluczowe dla rozwoju motoryki, kreatywności i zmysłów dziecka.

Może zdarzyć się również, że Wasze dziecko będzie codziennie opowiadać o tej samej książce, zabawie czy aktywności, którą zajmowało się w przedszkolu. Nie martwcie się – to naturalna część procesu nauki. Powtarzanie jest podstawą uczenia się małych dzieci. Każde kolejne przeczytanie tej samej książki, powtórzenie tej samej zabawy lub użycie tych samych materiałów pozwala dziecku lepiej zrozumieć i przyswoić nowe informacje oraz umiejętności. Dzieci uczą się poprzez wielokrotne wracanie do tego, co już znają, a to pomaga im budować pewność siebie i rozumienie otaczającego świata.

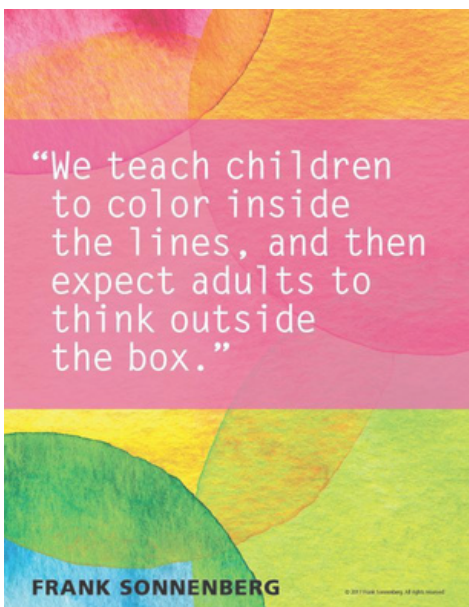
Wierzymy, że dzieci powinny mieć prawo do wyrażania własnych opinii, dokonywania wyborów i przejmowania odpowiedzialności w procesie uczenia się. To daje im poczucie sprawczości – czyli przekonanie, że ich działania mają znaczenie i wpływ na otaczający ich świat. Pozwalamy dzieciom decydować, które materiały chcą wykorzystać, jakie kolory wybiorą do malowania czy jakie rozwiązanie zastosują w swoich zabawach. Tego typu decyzje rozwijają ich kreatywność, niezależność i budują pewność siebie. W związku z tym, ich wytwory – zarówno prace plastyczne, jak i projekty czy działania – są różnorodne. Nie zawsze będą spełniać oczekiwania dorosłych pod względem estetyki czy precyzji, ale w rzeczywistości odzwierciedlają ich autentyczne zaangażowanie, indywidualność i proces twórczy. To, co dla dorosłych może wydawać się "niedoskonałe", dla dziecka jest wyrazem jego pomysłowości i drogi do zrozumienia świata.

Jesteśmy podekscytowani nadchodzącymi zmianami, które wprowadzamy z dużą uważnością i w ciągłej refleksji. Wierzymy, że zmiany te pozwolą dzieciom rozwijając się w różnych obszarach, odkrywać własne możliwości i granice i budować obraz świata i samych siebie. Liczymy na współpracę oraz zaufanie z Waszej strony, które pozwoli nam wspólnie stworzyć inspirujące i wspierające środowisko dla Waszych dzieci.

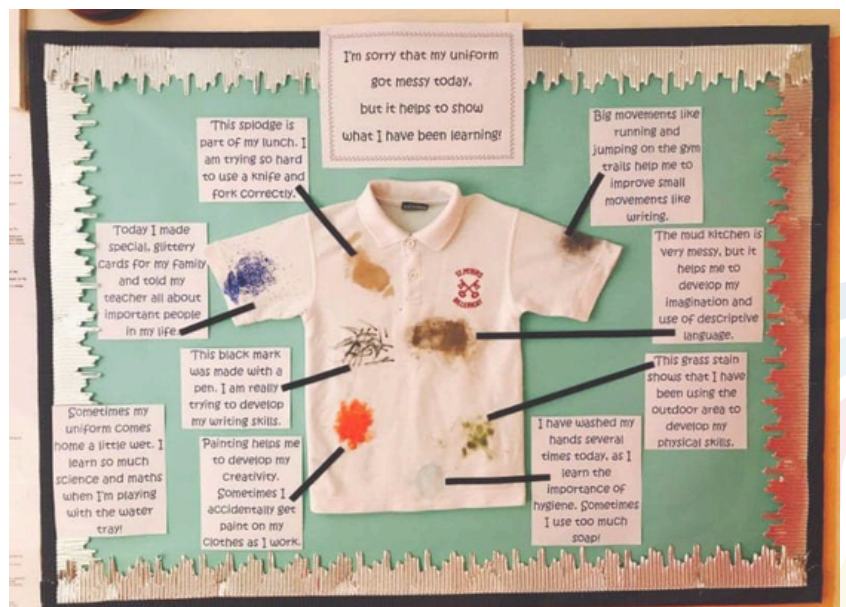
*Joanna Płatkowska-Nęcka
specjalista do spraw rozwoju i innowacji*

<https://weskoollhouse.com/wp-content/uploads/2024/05/Process-VS-Product.pdf>

https://www.linkedin.com/posts/franksonnenberg_we-teach-children-to-color-inside-the-lines-activity-6413514748721143808-C6E2?trk=public_profile_like_view

<https://shorturl.at/HuhtH>